

Stage Taalwetenschap

Nathalie Urbanus – s2051184

nathalie.urbanus@gmail.com

Stage verslag 23 juli – 23 oktober 2012 aan de RUG

Stage begeleidster: Susanne Brouwer

Stage coördinator vanuit de RUG: Gerard Bol

Instelling stage: Rijksuniversiteit Groningen

Inhoud

Voorwoord.....	2
Inleiding.....	3
Beschrijving stage.....	3
Evaluatie.....	5
Conclusie.....	6
Literatuur.....	7
Bijlage.....	8

Voorwoord

In september 2012 ben ik mijn derde en laatste jaar van de bachelor opleiding Taalwetenschap begonnen. Het grootste onderdeel van het derde jaar is de scriptie. Ik maakte me al zorgen om de scriptie in juni, terwijl ik de laatste punten van het tweede jaar nog niet eens binnen had. Hoe moest ik een scriptie aanpakken, waar vind je een onderwerp voor een scriptie?

Zo kwam ik op het idee om een stage te gaan lopen. Vanuit een stage zou ik een onderwerp hebben en kon ik er al in het eerste semester mee beginnen. Ik dacht eraan om een docent te vragen of er bij hen een stageplek beschikbaar was. Toevallig kwam ik bij de minor die ik volgde, de facultaire minor Taalwetenschap, Susanne Brouwer tegen. Haar heb ik leren kennen in het tweede jaar van Taalwetenschap, waar ze colleges gaf bij het vak Experimentele Taalkunde II. Ik vroeg haar wat zij op het moment deed bij de RUG en ze vertelde dat ze twee onderzoeken had lopen. Ik vroeg direct of ze nog een stagiaire nodig had, want ik zocht een onderzoek voor mijn scriptieonderwerp. Ze kon wel iemand gebruiken, dus spraken we af dat ik langs zou gaan bij haar en we het over alle opties zouden hebben.

Susanne had twee keuzes voor me: met volwassenen werken of met kinderen. Ik koos voor kinderen, want dat leek me een mooie uitdaging. In dit onderzoek moesten eerst volwassenen getest worden, dus op deze manier kon ik na deze stage bepalen met welke proefpersoongroep ik liever zou willen werken.

Hieruit volgde al snel een stage-contract en de afspraak om in augustus al te beginnen, want er was genoeg te doen.

Inleiding

Zo gebeurde het dat ik aan de Rijksuniversiteit Groningen een stage volgde bij Susanne Brouwer, waar ik direct aan de slag kon. Susanne is afgestudeerd in Taalpsychologie en werkt nu zowel bij de Rijksuniversiteit Groningen als bij de Northwestern University als postdoctorale onderzoekster.

Van tevoren hebben Susanne en ik besproken wat mijn leerdoelen en opdrachten van deze stage zouden zijn. We kwamen op de volgende leerdoelen/werkzaamheden uit:

- (1) inlezen van literatuur
- (2) proefpersonen vinden en deze inplannen
- (3) ontwikkelen van stimulusmateriaal
- (4) verzamelen van data
- (5) invoer en uitwerking van data
- (6) data analyseren
- (7) schrijven van een verslag

Uit deze stage zullen geen concrete resultaten volgen, de resultaten van het onderzoek worden vanaf januari 2013 onderzocht. Tijdens deze stage is het de bedoeling dat ik de hiervoor genoemde leerdoelen zal halen en de opdrachten goed heb volbracht. Ik zal daar buiten deze stage om bij helpen, aangezien ik de informatie van dit onderzoek voor mijn scriptie gebruik.

Beschrijving stage

Het doel van dit onderzoek is om te bepalen vanaf welke leeftijd Nederlandse kinderen gebruik maken van hun kennis over lidwoorden. Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek van Lew-Williams and Fernald (2007), waar zij Spaanse kinderen op grammaticale kennis onderzochten.

In augustus liep ik maandag, dinsdag en woensdag stage. Vanaf september begonnen de colleges weer, dus sindsdien waren maandag en donderdag mijn stagedagen. Per week verschilde het hoeveel uur ik kwijt was aan stage, ook buiten de vaste stagedagen was ik vaak bezig. De stage liep van 23 juli tot 23 oktober 2012. Susanne en ik spraken elkaar sowieso wekelijks, soms twee keer per week. Eind september ging Susanne naar de Northwestern University voor drie maanden, dus spraken we elkaar via Skype, wat tweewekelijks gebeurde.

De werkzaamheden die ik heb moeten verrichten waren vooral het zoeken van proefpersonen, deze inplannen en testen in het Eye lab. In het Eye lab staat de Tobii T120 computer waar in dit onderzoek gebruik van wordt gemaakt.

Augustus 2012

In de eerste week kreeg ik van Susanne een rondleiding door het Eye lab. Het is geen grote kamer, maar je moet wel weten wat wel kan en wat juist niet. De Tobii computer is niet verzekerd, dus kennis over de omgang is verplicht. We hadden een protocol opgesteld en die op een kast in het lab gehangen, zodat anderen die het lab gebruiken ook weten wat wij tijdens ons onderzoek doen en vooral welke spullen van het lab we gebruiken. Ook hebben Susanne en ik afspraken gemaakt over de soort proefpersonen, hoeveel ik er moest vinden en voor welke datum ze getest moesten zijn (volwassenen of jongvolwassenen, het liefste 20 of meer proefpersonen en zo snel mogelijk getest).

Ik was erg enthousiast en begon direct met het zoeken naar proefpersonen. In de eerste twee weken van augustus zijn er 20 participanten geweest. Deze participanten waren mensen uit mijn omgeving, zoals huisgenoten, studievrienden, vrienden van de sportvereniging en familie. In het begin waren er vrij weinig problemen met de Tobii computer. In de derde week kwamen er nog eens 10 participanten langs. In deze week waren er meer problemen met de Tobii computer. Er zijn in het lab drie computers die via een netwerk met elkaar in verbinding staan. De Tobii computer moet een connectie vinden met de pc waar de Tobii programma's op staan, maar dit was soms erg lastig. Sanne Berends is één van de personen die medeverantwoordelijk is voor het lab. Ik heb haar om uitleg gevraagd en zij kon me vertellen dat er een bepaalde volgorde is om de computers aan te zetten, namelijk eerst de computer met de programma's en daarna de Tobii zelf. In deze drie weken waren er 30 participanten geweest. Ons streven was 20 participanten, maar met meer proefpersonen is het gewenste resultaat eerder bereikt. Dit heeft ermee te maken dat de Eyetrack-taak weinig items heeft. Door meer proefpersonen uit te nodigen kregen de items meer power, deze power is nodig omdat onze testgroep jonge kinderen zijn.

Tussendoor hadden Susanne en ik het veel over mijn scriptie. Ik had al veel artikelen gelezen en las ook veel over de productie van lidwoorden. Met dit stageonderzoek werd het begrip van lidwoorden getest, maar het leek me ook interessant om iets met productie te doen. Gelukkig kon dit en had Susanne al snel het goede nieuws dat we ook een productietaak zouden afnemen bij de kinderen. Dit hebben we niet gedaan bij de volwassenen, we konden ervan uitgaan dat zij lidwoorden goed produceren. Zo heb ik tegen het einde van augustus geholpen om een productietaak in elkaar te zetten. Mijn taak was om de PowerPoint af te maken die grotendeels al was opgezet. Ook heb ik ervoor gezorgd dat er twee versies kwamen van de productietaak en ook twee versies van de papieren lijst, zodat de lijsten en de productietaken *counterbalanced* waren. *Counterbalanced* houdt in dat er verschillende lijsten zijn met dezelfde plaatjes, maar deze plaatjes worden in een andere volgorde aangeboden. Dit zorgt ervoor dat de proefpersoon geen strategie kan ontwikkelen.

September 2012

Begin september hebben we de productietaak voor de kinderen getest in het Eye lab om te zien of alles werkte zoals wij wilden.

Susanne en Sanne hadden samen een nieuw onderzoek opgezet en ze zochten een pilot-proefpersoon. Susanne vroeg mij hiervoor en ik wilde graag helpen. De taken waren verdeeld over twee middagen. De eerste middag waren we in het Eye lab, waar ik een aantal taken moest doen. Het tweede onderdeel op een andere middag was een EEG onderzoek. Bij deze taken werd hetzelfde fenomeen als het onderwerp van mijn stage onderzoek, dus hier leerde ik hoe het was om een proefpersoon te zijn in een soortgelijk onderzoek.

Toen alle kindertaken waren zoals we wilden begon mijn grootste taak: proefpersonen vinden, en dan wel kinderen van zes of zeven jaar. Via Susanne had ik een deel van een database gekregen. In deze database staan ouders met kinderen vermeld die hebben aangegeven graag mee te doen met onderzoeken in het Eye lab. Midden september begon het grote werk. Ik begon ouders te bellen en de eerste was direct raak. Deze moeder vond het altijd heel erg leuk en haar dochter wilde graag weer meedoen. Dit bleek beginnersgeluk, hierna kreeg ik geen mensen meer te pakken via de telefoon. Na deze dag sprak ik met Susanne af om de ouders een e-mail te sturen. Susanne stelde een brief op met alle informatie over het onderzoek en mijn gegevens (zie bijlage). Ik heb uiteindelijk 69 ouders een e-mail gestuurd, waar 17 afspraken uit volgden. Sommige ouders waren erg enthousiast en wilden graag reclame

maken en stuurden mijn e-mail door. Hierdoor vond ik twee kinderen. Eén moeder vertelde dat in november haar tweede zoon zes zou worden, dus hij komt langs zodra hij zes is.

Eind september heb ik samen met Susanne de eerste proefpersoon getest. Ik moest erg wennen, want ik had nog nooit testjes afgenomen bij kinderen. Ik keek hoe Susanne het aanpakte. Ik moest het snel leren, want Susanne zou hierna vertrekken naar het buitenland. Al snel had ik zelf een kind om te testen, dit ging gelukkig goed. Ik baalde wel erg in het begin, want de data van kinderen had veel ruis, in tegenstelling tot de data van de volwassenen. De Tobii had vaak moeite om de ogen van de kinderen vast te houden, zij zijn toch wat beweeglijker dan de volwassenen. Vandaar dat er meer ruis ontstond.

Oktober 2012

Ik sprak Susanne via Skype en zij vertelde dat ruis niet gek is bij data van kinderen. Ik vond het wel erg jammer dat het geen schone data was, maar ik kon er niks aan doen. In deze Skype sessie vroeg Susanne of ik nog een eigen onderzoekje op wilde zetten, om te leren hoe het programma E-Prime werkt. Dit wilde ik wel, het leek me een interessant onderdeel om toe te voegen aan mijn scriptie. Dit zal pas in januari opgezet worden, dus zal buiten deze stage vallen.

Wat opviel tijdens het testen, is dat kinderen het Eyetrack-onderdeel het minst leuk vonden. Bij dit onderdeel zat de proefpersoon (zo stil mogelijk) achter de Tobii computer. Ik vroeg me af waarom, want ik vond het heel slim en leuk opgezet. Hier kwam ik al snel achter. Eén moeder kwam met haar zoontje van zeven en zijn zusje van vier. Ik zou haar ook testen om alvast te kijken of jongere kinderen zo'n lange zit vol zouden houden. De zinnen die werden aangeboden in het onderzoek zijn wat kinderlijk, maar dus té kinderlijk voor zes- en zevenjarigen. Een voorbeeld van een zin uit het onderzoek is 'Zie je de rode hond? Leuk he?'. Zusje van vier vond dit heel interessant en antwoordde op alles wat ze hoorde, terwijl broer het toch wat onder zijn niveau leek te vinden. Het initiële doel van dit onderzoek was om 4-5 jarigen te testen, maar omdat het niet zeker was of we bij oudere kinderen iets zouden vinden, is er toch gekozen om bij 6-7 jarigen te beginnen. Als hier geen effect gevonden wordt, gebeurt het ook niet bij de 4-5 jarigen. Hierdoor vond zusje het interessant en vond broer het waarschijnlijk minder.

Evaluatie

Voor deze stage had ik zeven leerdoelen/werkzaamheden.

(1) inlezen van literatuur

Allereerst moest ik me inlezen in het onderwerp, dit is voor mijn gevoel goed gelukt. Het begon met een artikel van Lew-Williams and Fernald (2007) wat Susanne me stuurde, waar dit onderzoek op is gebaseerd. Vanuit de literatuurlijst van dit artikel ben ik verder gaan zoeken. Zo vond ik via het eerste artikel vier nieuwe artikelen en vanuit die vier artikelen waaierde het uit naar vier à vijf nieuwe artikelen per artikel. In augustus heb ik veel ingelezen, in de verdere stage was ik veel met andere onderdelen bezig.

(2) proefpersonen vinden en deze inplannen

De tweede opdracht die al snel naar voren kwam was het vinden van proefpersonen en deze inplannen. Voor de volwassenen begon ik met mijn huisgenoten en vrienden van de studie die ik het meeste zag. Het was augustus, dus veel mensen waren op vakantie in de tijd dat ik wilde testen. Ik wilde eind augustus klaar zijn met de volwassenen testen. Via mijn

sportvereniging vond ik uiteindelijk meer mensen dan verwacht en zat al snel over de 20 proefpersonen. Uiteindelijk lukte het om 30 proefpersonen te testen voor eind augustus, waardoor ik mijn leerdoel goed heb behaald. De proefpersonen vinden, inplannen en testen gebeurde nog in de zomervakantie, dus ik hoefde me alleen op mijn stage te concentreren.

(3) ontwikkelen van stimulusmateriaal

Voor deze werkzaamheid heb ik geholpen de productietaak in elkaar te zetten. Ik had nog nooit een taak gemaakt. Susanne kon me goed uitleggen hoe het moest en hoe het resultaat eruit moest komen te zien. Als ik iets niet snapte of lastig vond, kon ik langs bij Susanne of kon ik bellen. De taak was vlot klaar en hebben we deze gebruikt in de testjes bij de kinderen. Dit was in een periode waar ik colleges had, maar omdat het jaar pas net begonnen was kon ik het nog goed combineren.

(4) verzamelen van data

Een volgend leerdoel was het verzamelen van data. Susanne heeft laten zien hoe ik de data terug kon vinden op de computer. De Eyetracker geeft data die alleen in het programma E-prime is te lezen, maar dit programma staat alleen op de computer in het Eye lab. Later heeft Simone Sprenger me laten zien hoe ik de databestanden om kan zetten naar een leesbare file. Simone is ook een postdoctorale onderzoekster bij de Rijksuniversiteit Groningen en werkt mee aan dit onderzoek. Haar kon ik contacten als ik problemen had met mijn stage, nu Susanne in het buitenland zat. Na elke proefpersoon sloeg ik de data op een externe harde schijf op en zette ik het in Drop box, zodat Susanne en Simone er ook bij konden. Bij de groep volwassenen en de groep jonge kinderen moest dit gebeuren. Bij de volwassenen maakte het niet uit dat het wat tijd kostte, want het was nog vakantie. Bij de kinderen maakte het meer uit dat het tijd kostte, want ik had voor de colleges ook meer te doen. Uiteindelijk lukte het allemaal en heb ik mijn leerdoel bereikt, dank aan veel plannen.

(5) invoer en uitwerking van data & (6) data analyseren

De volgende twee leerdoelen zal ik buiten deze stage om doen. In deze stage heb ik me bezig gehouden met het vinden en testen van proefpersonen, dus er was nog geen tijd om de data uit te werken en te analyseren. Zoals eerder gezegd ga ik in januari verder met dit onderzoek en daar zal ik helpen de data te analyseren.

(7) schrijven van een verslag

Het laatste onderdeel was het schrijven van een verslag, waarvan dit het resultaat is geworden.

Conclusie

Tijdens deze stage heb ik enorm veel geleerd. Ik ben heel erg blij dat ik deze stage heb kunnen doen, want het geeft een duidelijk beeld wat ik later zou kunnen doen met de studie Taalwetenschap. Ik ben ook erg blij dat ik bij alles een kijkje mocht nemen, en vooral dat ik hier mijn scriptie uit kan halen. Mijn officiële stage is nu voorbij, maar ik ga nog verder en blijf helpen. Hoe meer informatie ik voor mijn scriptie heb, hoe beter.

Mijn grootste ontdekking bij deze stage is dat ik liever met volwassenen zou werken in een volgend onderzoek. Ik merk dat ik niet het engelengeduld heb wat nodig is bij het testen van kinderen. Ik werk fijner als ik weet dat de data zuiver zal zijn, zonder dat ik het kind met moeite op zijn of haar plek moet houden. De onderdelen eromheen vond ik wel leuk met de kinderen (de productietaak, de woordenschat bepalen), maar om de kinderen achter de Eyetracker te houden was nogal een uitdaging.

Literatuuroverzicht

De volgende artikelen heb ik voor mijn stage gelezen.

Bates, Devescovi, Hernandez & Pizzamiglio (1996). Gender priming in Italian. *Perception & Psychophysics*. 58 (7). 992-1004.

Blom, Polišenská, & Weerman (2008). Articles, adjectives and age of onset: the acquisition of Dutch grammatical gender. *Second Language Research* 24 (3), 289-323.

Caramazza, Miozzo, Costa, Schiller & Alario (2001). A crosslinguistic investigation of determiner production. *Language, Brain, and Cognitive Development: Essays in honor of Jacques Mehler*. 209-226.

Dahan, Swingley, Tanenhaus & Magnuson (2000). Linguistic gender and spoken-word recognition in French. *Journal of memory and language*. 42. 465-480.

Fernald, Swingley & Pinto (2001). When half a word is enough: infants can recognize spoken words using partial phonetic information. *Child development* 72 (4). 1003-1015.

Guillelmon & Grosjean (2001). The gender marking effect in spoken word recognition: the case of bilinguals. *Memory & Cognition*, 29 (3). 503-511.

Grosjean, Dommergues, Cornu, Guillelmon & Besson (1994). The gender-marking effect in spoken word recognition. *Perception & Psychophysical* 56 (5). 590-598.

Heugten & Johnson (2011). Gender-marked determiners help Dutch learners' word recognition when gender information itself does not. *Journal of child language*, 38. 87-100.

Heugten & Shi (2009). French-learning toddlers use gender information on determiners during word recognition. *Developmental Science*. 12(3). 419-25.

Hulk (2008). Factors of success and failure in the acquisition of grammatical gender in Dutch. *Second language research*. 24 (3). 267-295.

Johnson (2005). Grammatical gender and early word recognition in Dutch. *Proceedings of the 29th annual Boston University Conference on Language Development*. Vol. 1, 320-330.

Kedar, Casasla & Lust (2006). Getting there faster: 18- and 24-month-old infants' use of function words to determine reference. *Child development*, 77(2). 325-338.

Lew-Williams, Casey & Fernald (2007). Young children learning Spanish make rapid use of grammatical gender in spoken word recognition. *Psychological Science*, 18(3). 193-198.

Shi, Werker & Morgan (1999). Newborn infants' sensitivity to perceptual cues to lexical and grammatical words. *Cognition*, 72. B11-B21

Bijlage

Beste meneer/mevrouw,

Aan de Rijksuniversiteit Groningen wordt een onderzoek uitgevoerd naar de taalontwikkeling van jonge kinderen. Met deze brief willen we u vragen of uw zoon of dochter zou willen meedoen aan ons onderzoek. Het onderzoek zal draaien vanaf 24 september tot en met 21 december 2012.

De taken die wij de kinderen laten uitvoeren worden op een voor hen aantrekkelijke wijze gepresenteerd en zijn niet belastend voor het kind. We maken gebruik van plaatjes op een zogeheten oogbewegingsapparaat (Eyetracker). Dit is een apparaat dat de oogbewegingen van kinderen kan registreren. Het oogbewegingsapparaat ziet eruit als een normale computer, maar rond het beeldscherm bevinden zich kleine lampjes die de bewegingen van de ogen kunnen volgen. Voor de kinderen is het alsof ze naar een normaal beeldscherm kijken en ze merken er dan ook niets van dat hun oogbewegingen worden gevolgd.

Het onderzoek duurt ongeveer één uur en na afloop zal uw kind een leuk cadeautje van ons ontvangen.

Als u interesse heeft, horen wij graag van u en kunnen we een afspraak maken. Voor meer informatie kunt u ons bellen op 06-30048602 of mailen naar: nathalie.urbanus@gmail.com. Bij voorbaat hartelijk dank.

Met vriendelijke groet, namens het onderzoeksteam,

Nathalie Urbanus

In samenwerking met Dr. Susanne Brouwer en Dr. Simone Sprenger

